

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Spiegelingen

Rutgers, M.

Citation

Rutgers, M. (1998). Spiegelingen. *Bestuurskundige Berichten*, 13(3), 13-14. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3234157>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3234157>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

regeren en dus in 2000 niet meer een nieuwe kandidatuur voor het presidentschap zou aandurven. Bovendien zou een eventuele opvolger de toch al niet geweldige steun voor Jeltsin nog verder doen afnemen.

Het is veel mensen inmiddels duidelijk dat Boris Jeltsin niet meer de meest geschikte kandidaat is om Rusland als president te leiden. Zijn gezondheidstoestand, in combinatie met zijn leeftijd, en zijn niet altijd even duidelijke maatregelen hebben de steun voor hem sterk doen afnemen. Als er iets is wat belangrijk is voor een land dat in een situatie als Rusland verkeerd dan is het wel het hebben van een leider waarin men vertrouwen heeft en die dit ook waarmaakt. Het lijkt erop dat president Jeltsin zijn

greep op de situatie in Rusland een beetje heeft verloren en dat de omstandigheden van de Russische economie en samenleving hem alleen nog maar verder in de problemen helpen.

Hoewel hij, vaak op zijn eigen, kenmerkende manier, zijn best heeft gedaan om Rusland naar een nieuw tijdperk te leiden, moeten we voorlopig concluderen dat daar helaas nog weinig van terecht gekomen is. De enorme taak om Rusland weer op het goede spoor te brengen zal dan ook waarschijnlijk wel aan zijn opvolger toekomen. De vraag is echter of die er wel in zal slagen de gigantische problemen met de juiste aanpak te kunnen verhelpen.

Bob Swinkels
Student bestuurskunde in Leiden

advertentie

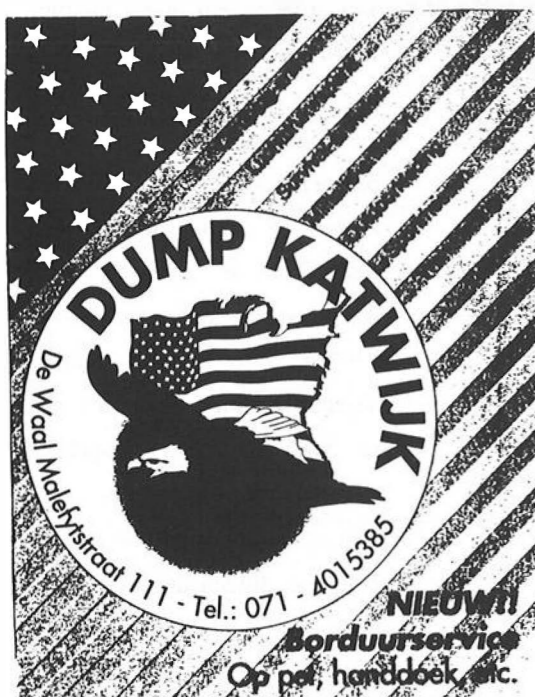

Zoekt u duurzame kwaliteit?
Het adres voor het borduren van:

*U vindt ons in het pand
van de Dumpshop!*

- ☛ relatiegeschenken
- ☛ promotieartikelen
- ☛ bedrijfskleding
- ☛ gewoon voor de goin

schoolstraat 74-2225 KN-Katwijk - tel/fax: 071-4074263
(zie plattegrond) buslijn 41 stopt 100 meter bij ons vandaan

Spiegelingen

door Mark Rutgers

Al in de eerste spiegelingen heb ik beweerd dat besturen zo oud is als de geschiedenis. Eigenlijk is besturen ouder: het schrift is begonnen als ondersteuning voor het bestuur, het is een 'administratief hulpmiddel'. Wat verborgen gaat achter de term 'administratieve hulpmiddelen' kan echter een enorme invloed hebben op de ontwikkeling van de mens. In feite is de hedendaagse computer ook niets meer dan de moderne tegenhanger van het kleitablet (het is in wezen een overrijverig telraam: de Fransen noemen het niet voor niets een 'ordinateur'). Ook voordat er een echt schrift was ontwikkeld werden er al administratieve hulpmiddelen gebruikt. Dat begon met telstukjes in de vorm van kleiballetjes en zegels in de vroeg agrarische dorpen. In die zin is de geschiedenis – als een met behulp van schrift opgetekende beschrijving van de menselijke activiteiten - een bijproduct van de menselijke bestuurlijke activiteit. Als je eenmaal in de oude geschiedenis van het bestuur verstrikt raakt is dat verslavend. Dat komt niet (alleen) doordat allerlei methodologische problemen met betrekking tot interviewtechnieken en de maatschappelijke inbedding van onderzoek slechts een indirecte rol spelen. Het boeiende is de herkenbaarheid van de vraagstukken waarmee honderden, soms duizenden jaren geleden werd geworsteld. Zelfs prehistorische vondsten leiden soms tot verrassende inzichten. Opgravingen van de eerste dorpsgemeenschappen circa 10500 jaar geleden laten bijvoorbeeld zien dat ovens een 'publieke voorziening' in het dorp vormde. Ongeveer 1000 jaar later was er al sprake van een overgang van publiek naar privaat, aangezien de ovens binnen de ommuurde ruimte rondom het eigen huis of erf werden gebouwd. Uit dezelfde tijd stammen de eerste 'openbare werken' zoals de toren van Jericho – waarschijnlijk een verdedigingswerk - en monumentale gebouwen waarin de gemeenschapszin tot uitdrukking kon worden gebracht. De vereiste investeringen voor de lokale gemeenschappen en de van heinde en ver aan te slepen bouwmaterialen en versieringen vormden niet alleen uitdrukking van macht en welvaart, maar evenzeer een nieuwe last voor deze gemeenschappen. Het aangaan van nieuwe handelscontacten en nieuwe veroveringen vormt een soort minder geciviliseerde voorloper van het 'stopera effect' waarin de investeringen voor de steeds hoger oplopende kosten toch maar worden gedaan. Er ontstond in de eerste steden al snel behoefte aan een ambtenaren apparaat. De omvang daarvan was behoorlijk getuige het stadstaatje Ebla (in het huidige Syrië). 4400 jaar geleden had Ebla ongeveer 260.000 inwoners, daarvan woonde er ongeveer 22.000 in de stad zelf. Er waren 11.700 administrateurs voor het beheer van de stad, 4700 daarvan werkten in de vier paleizen binnen de stadsmuren, de rest bevond zich in de vele kleinere nederzettingen. Met enig invoelingsvermogen is het te verwachten

dat in Ebla ook al de nodige klachten tegen ambtenaren gericht moeten zijn. Dat daarvan niet veel terug te vinden is in het opgegraven archief van maar liefst 20.000 kleitabletten is niet zo verwonderlijk: de opstellers van de documenten behoorden natuurlijk allen tot de klasse van de ambtenaren/schrijvers. Een opleiding verzekerde toegang tot deze belangrijke klasse. Nu moet daaruit niet direct worden afgeleid dat de ambtenaren op grond van hun opleiding zonder meer een boeiende baan konden bemachtigen. Dat illustreert de carrière van Na-lu uit Ur: andere streek, ongeveer dezelfde periode. Om te beginnen was de naam Na-Lu waarschijnlijk een soort Jan Jansen, aangezien de onderzoekers er vele zijn tegengekomen (ze noemen hem daarom Na-lu_s). Van Na-lu zijn 335 kleitabletten bekend die hij gedurende 21 jaar (sommige menen 38 jaar) heeft geschreven. Het blijkt dat deze ambtenaar 'sub-receiving official' was die onder verantwoordelijkheid van zijn chef de binnenkomende en uitgaande offerschappen registreerde: tussen de 1 en 1538 per keer. Het is duidelijk dat routine werk een oud fenomeen is, evenzo blijkt dat ook millennia terug een goede opleiding weliswaar een grotere kans op een baan bood, maar tevens dat een carrièreperspectief daar niet automatisch uit voortvloeit. In 4000 jaar is er veel veranderd, maar de kans op een leuke baan blijkbaar niet.

Geraadpleegde literatuur:

- Curvers, H., *Dorpen en steden van klei. Van boer tot burger in Mesopotamië*, Amsterdam. Amsterdam University press, 1993
- Mahoney, M.H., *A Study in Sumerian Administrative History of the Third Ur Dynasty*, University of Minnesota, 1965
- *Sumerië: De Steden van Eden*, Amsterdam, Time-Life Boeken, 1993

Commissie buitenlandse excursie presenteert:

Van 28 augustus tot en met 6 september een reis naar:

Praag, Bratislava en Boedapest

Het thema van deze reis is verwestelijking. Hierbij staat de overgang van Communistisch Oostblokland naar een markteconomie volgens westers model centraal. Actuele vraagstukken hierbij zijn het wel of niet toetreden tot de Europese Unie en de privatisering van overheidsbedrijven.

Het doel van deze reis is meer over het thema en de betrokken landen te weten te komen. We zullen bezoeken brengen aan bedrijven, ministeries en andere instellingen. Uiteraard zal ook het gezelligheidsaspect van deze reis niet verwaarloosd worden.

Voor slechts f 450,- kan je mee op deze fantastische 10 daagse reis. Er zijn echter nog maar een paar plaatsen vrij, dus reageer snel. Mocht je eventueel nog vragen hebben, dan kan je bellen naar de B.I.L.-kamer: 071-5273696.

Een golf van fusies

P. Venema

Het is een illusie te menen dat de huidige Europese economieën echte markteconomieën zijn. Ze worden niet sterker gereguleerd dan de Amerikaanse en als we kijken naar het BNP dat via de publieke sector loopt dan ligt dat vaak op minimaal 35%. De Westerse economieën zijn niet te vergelijken met de beruchte Oost-Europese planeconomieën, maar ze staan er dichterbij dan velen menen.

De keuze om de overheid te laten ingrijpen in de economie is een bewuste keuze. Velen willen dat de overheid allerlei voorzieningen, zoals uitkeringen, verzekeringen (voor een (groot) deel) etc. door de overheid worden betaald. Dankzij dit ingrijpen betalen we met zijn allen wel meer belasting.

Bedrijven staat het in hoge mate vrij om te doen en laten wat ze willen met hun geld. Ze mogen zelf beslissen waarin zij willen investeren en hoe. Toch hebben de overheden hier paal en perk aan gesteld. Een goed voorbeeld van een dergelijk bedrijf is Microsoft. In de loop der jaren is het bedrijf zeer snel gegroeid en is de eigenaar & oprichter Bill Gates de rijkste mens ter wereld geworden. Dat heeft het bedrijf vooral te danken aan een bijzonder agressieve instelling, waarbij het eigenlijk altijd binnen de wet is gebleven. Een goed voorbeeld van een bedrijf dat wel over de schreef ging is British Airways, dat beticht werd en veroordeeld, vanwege onrechtmatige praktijken gericht tegen de directe concurrent Virgin. Waarom komen er nu toch allerlei acties en zelfs rechtszaken tegen Microsoft? Ten dele omdat er binnen de computerwereld altijd een zekere antipathie voor Microsoft heeft bestaan. Microsoft kijkt altijd goed naar de veelbelovende producten die concurrenten op de markt brengen. Hebben deze succes dan brengt Microsoft korte tijd later een vaak iets beter product voor een concurrerende prijs op de markt en snoept zo veel markt af van de 'uitvinder'.

De tweede reden is objectiever en is daarom ook belangrijker. Concurrentie is goed want het zorgt voor betere en goedkopere producten omdat producenten strijden om de gunst van de klant. Echter als een bedrijf op een al dan niet eerlijke manier een monopoliepositie heeft bereikt, dan bestaat er het gevaar dat zij er misbruik van gaat maken. Want als enige aanbieder op de markt kun je ongestraft de prijs verhogen en is de druk om verbeteringen en vernieuwingen aan te brengen ook een stuk lager. Volgens vele critici verkeert Microsoft nu in een dergelijke positie en dient zij hard te worden aangepakt. De wettelijke basis hiervoor vormt het mededingings- of kartelrecht.

Binnen de Europese Unie vormt het Verdrag van de Europese Gemeenschappen de basis voor het mededingingsrecht. Zij vormt een belangrijk en ook groot onderdeel van het Europees Recht. De hoeveelheid zaken voor het Europese Gerechtshof is op zich niet zo groot, maar omdat zij zo'n grote invloed op de Europese economie hebben, wordt er terecht veel aandacht aan besteed.

Zoals zo vaak bij Europees recht is de basis in het Verdrag slechts een paar artikelen en wordt in de jurisprudentie de uitleg van deze artikelen neergelegd. Een grote lacune was bijvoorbeeld het eigenlijk grotendeels ontbreken van richtlijnen voor de afhandeling van mededingingszaken, het Hof heeft in haar uitspraken de regels hiervoor vastgesteld.